

Фінансова архітектура інноваційного розвитку молокопереробних підприємств

Актуальність проблеми забезпечення продовольчої безпеки країни обумовлює необхідність впровадження інноваційної моделі розвитку агропромислового виробництва та обґрунтування фінансового базису її реалізації. У зв'язку з цим в статті досліджено сутність та проблемні аспекти впровадження інновацій в сучасній діяльності підприємств АПК. Визначено теоретичний базис формування фінансової архітектури інноваційного розвитку молокопереробних підприємств, склад її функціональних елементів в контексті формування, розміщення та використання фінансових потоків. Запропоновано визначення дефініції «фінансова архітектура підприємства» у призмі використання потокових концепцій управління.

Проведено систематизацію показників оцінки фінансової безпеки архітектури інноваційного розвитку молокопереробних підприємств. Поглиблено існуючі наукові підходи формування рівнів оцінювання фінансової безпеки підприємств агропромислового комплексу та підтверджено існуючий взаємозв'язок між ними. Обґрунтовано основні напрями удосконалення фінансової архітектури інноваційного розвитку підприємств.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, фінансова архітектура, фінансова безпека, фінансові потоки.

I.A. КРЮКОВА

(Одесский государственный аграрный университет, г. Одесса, Украина)

Финансовая архитектура инновационного развития молокоперерабатывающих предприятий

Актуальность проблемы обеспечения продовольственной безопасности страны обуславливает необходимость внедрения инновационной модели дальнейшего развития агропромышленного производства и обоснования финансового базиса ее реализации. В связи с этим в статье исследована сущность и проблемные аспекты внедрения инноваций в современной деятельности предприятий АПК. Определен теоретический базис формирования финансовой архитектуры инновационного развития молокоперерабатывающих предприятий, состав ее функциональных элементов в контексте формирования, размещения и использования финансовых потоков. Предложено определение дефиниции «финансовая архитектура предприятия» в призме использования потоковых концепций управления.

Осуществлена систематизация показателей оценки финансовой безопасности архитектуры инновационного развития молокоперерабатывающих предприятий. Углублены существующие научные подходы формирования уровней оценивания финансовой безопасности предприятий агропромышленного комплекса и подтверждена существующая между ними взаимосвязь. Обоснованы основные направления усовершенствования финансовой архитектуры инновационного развития предприятия.

Ключевые слова: инновации, инновационное развитие, финансовая архитектура, финансовая безопасность, финансовые потоки.

I.O. KRYUKOVA

(Odessa State Agrarian University, Odessa, Ukraine)

Financial Architecture of Dairy Processing Plant Innovation Development

Urgency to ensure country's food security provides introduction of innovative model of agricultural production development and grounds for financial basis of realization. In this respect, the nature and problematic aspects of implementing innovations in present agricultural enterprises have been researched in the paper. Theoretical basis for forming of dairy company innovative development financial architecture, its functional elements in the context of formation, placement and use of financial flows have been defined. Definition of 'company financial architecture' in the light of management flow concepts use.

Indicators assessing financial security architecture of dairy processing plant innovative development have been systematized. Existing scientific approaches to forming agro-industrial complex financial security evaluation levels have been extended, and existing relationship between them reconfirmed. Main directions of enhancing financial architecture of enterprise innovative development have been substantiated.

Keywords: *innovation, innovation development, financial architecture, financial security, financial flows.*

Постановка проблеми. Об'єктивна необхідність підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняного агропромислового виробництва та забезпеченої продовольчої безпеки країни нерозривно пов'язана із подальшим розвитком та активізацією інноваційних процесів. У відповідності з діючим вітчизняним законодавством, зокрема, Законом України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 р. № 964-IV, для забезпечення належного рівня економічної безпеки частка інноваційно активних підприємств національної економіки має становити не менше 50 %. За різними статистичними джерелами питома вага вітчизняних підприємств АПК, що постійно впроваджують інновації, становить 10-20 %. Головною проблемою реалізації інноваційного механізму розвитку вітчизняних агропромислових підприємств є недостатній рівень фінансового забезпечення інноваційного розвитку та недосконала система фінансової архітектури суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження літературних джерел, присвячених обраній тематиці показує, що питанням забезпечення фінансової безпеки приділяли багато уваги як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. За останні роки значної актуальності набувають пропозиції, пов'язані з формуванням ефективної фінансової архітектури та впровадженням інновацій фінансового характеру. Значний вклад в розвиток теорії та методології зазначених наукових аспектів внесли такі відомі вчені-економісти як: Г.М. Азаренкова, І.Ю. Гришова, М.Я. Дем'яненко, М.Й. Малік, П.Т. Саблук, П.А. Стецюк, О.М. Тридід, А.В. Чупіс та інші. Поряд з цим, багатоаспектність та складність вивчення даної проблеми вимагає проведення подальших наукових досліджень з метою пошуку ефективних варіантів її рішення.

Мета статті полягає у дослідженні науково-теоретичних та методичних засад формування сучасної фінансової архітектури агропромислових підприємств, яка спрямована на створення сприятливих передумов активізації інноваційного розвитку суб'єктів господарювання та підвищення рівня їх фінансової безпеки в контексті потокових концепцій управління.

Вклад основного матеріалу дослідження. Проблема покращення результативності функціонування та забезпечення економічного зростання на сучасному етапі залишається однією з найбільш актуальних для вітчизняного агропромислового сектору економіки [4, 8]. Найбільш перспективним чинником забезпечення такого зростання є перехід на інвестиційно-інноваційну модель розвитку АПК. Реалізація інноваційного потенціалу є найпотужнішим фактором економічного розвитку.

У відповідності з Законом України «Про інноваційну діяльність» інновації - новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні

технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

На основі аналізу дефініції «інновація» С.В. Онішко робить висновок, що в найширшому науково-методологічному контексті важливим є визначення їх як стохастичного процесу створення позитивних альтернативних можливостей розвитку будь-якої відкритої системи (економічної, соціальної, біологічної тощо), а при наближенні до предметної області економіки – позитивних соціально-економічних ефектів [7].

Серед найбільш розповсюджених типів класифікації інновацій в господарській практиці розрізняють такі їх види: технічні, технологічні, економічні, соціальні, правові. Проте, передумови, створені Законом України, не забезпечили кардинальне оновлення діяльності та підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Дослідження показують, що основною причиною низької результативності інноваційного розвитку молокопереробних підприємств є невпорядкованість руху (потоків) капіталу та фінансових ресурсів, спрямованих на інноваційне переоснащення підприємств. У зв'язку з цим, важливим аспектом інноваційної діяльності підприємств АПК вважаємо розробку та впровадження у господарську практику інновацій фінансового характеру, використання яких має забезпечити необхідний розмір фінансових ресурсів та стати економічною базою формування і використання технічних, технологічних та соціальних нововведень. Високий темп фінансових інновацій, що мають виступати головним фактором забезпечення фінансової безпеки та високого рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств АПК, має стати однією з основних характеристик молокопереробних підприємств.

Реалізація ефективної стратегії інноваційного розвитку молокопереробних підприємств ґрунтується на моделі побудови раціональної фінансової архітектури підприємства, органічна взаємодія елементів якої забезпечує досягнення стратегічних цілей діяльності підприємства.

Поняття «фінансова архітектура», починаючи з 1990-х років активно використовується у вітчизняній теорії та практиці і визначається, в основному, на рівні світового господарства та міжнародних фінансових відносин. Фінансова архітектура характеризується як сукупність визнаних міжнародних стандартів і принципів функціонування фінансового сектору, а також засобів діагностики його ефективності [6]. Фінансова архітектура визначає ключові характеристики економічної системи, форму організації спільної діяльності органів державної влади й елементів фінансової системи, суб'єктів підприєм-

Фінанси та оподаткування

ницької діяльності та домашніх господарств, їхню ієрархічну підпорядкованість і взаємозв'язки [2].

На сучасному етапі розвитку економічної науки більшість вчених схилиються до вживання терміну «фінансова архітектоніка», під якою розуміють сукупність окремих найбільш інтегрованих сфер і ланок національних фінансових систем, функціональних форм організації валютних відносин та світових фінансових організацій, що забезпечує наднаціональне регулювання з метою посилення стійкості світових фінансових ринків, національних валютних ринків на основі принципів і механізмів ринкового та позаринкового розподілу і перерозподілу світових фінансових ресурсів та капіталу [10, 5]. Серед основних елементів такої фінансової архітектоніки виділяють наступні: фінансові потоки банківських установ, фінансові потоки фондового ринку, фінансові потоки суб'єктів господарювання нефінансового сектору.

З такої точки зору фінансова архітектоніка розглядається з позицій макроекономічного регулювання системи фінансових відносин і в якості основних об'єктів дослідження виділяє: тенденції розвитку фондового ринку, валютного ринку, систему державних фінансів, сферу кредитування, діяльність банківських і небанківських фінансових установ.

Такі тлумачення та концептуальні аспекти розгляду фінансової архітектоніки покликані забезпечити сприятливі умови господарювання суб'єктів підприємницької діяльності на макrorівні (рівні зовнішнього середовища) підприємств. Проте, як зазначають провідні вітчизняні вчені, ефективність зовнішніх факторів господарювання забезпечує лише 25 % успіху функціонування підприємств. На 75 % результати господарської діяльності та інтенсивність економічного розвитку визначаються чинниками внутрішнього характеру, що формуються безпосередньо на рівні окремого підприємства [9]. Одним з основних таких факторів виступає фінансова архітектура підприємства. З огляду на це, вважаємо доцільним розглядати процес формування та побудови фінансової архітектури окремого суб'єкта господарювання. Фінансову архітектуру в такому випадку можна охарактеризувати як сукупність принципів, форм та методів фінансового забезпечення, форм організації формування, розміщення і використання фінансових потоків, що забезпечують фінансову безпеку, ефективне функціонування підприємства в довгостроковому періоді та нарощування ринкової вартості бізнесу.

Фінансова архітектура підприємства включає такі функціональні складові:

- 1) форми організації формування, розміщення та використання капіталу;
- 2) методи забезпечення збалансованої структури капіталу та активів, фінансових потоків та зобов'язань підприємства;
- 3) індикатори фінансової стійкості та фінансової безпеки підприємства;
- 4) заходи забезпечення фінансової стабільності підприємства;

5) пошук ефективних механізмів забезпечення належного рівня ліквідності (рис. 1).

Ефективна взаємодія зазначених елементів в результаті має забезпечити покращення фінансових результатів діяльності, збільшення ринкової вартості бізнесу та реалізацію інтересів власників, можливість сталого розвитку та протистояння внутрішнім і зовнішнім ризикам в коротко- та довгостроковому періодах.

Ключовим моментом у логічній моделі дослідження механізму фінансової безпеки архітектури інноваційного розвитку визнана здатність підприємства забезпечити такий рівень розвитку інноваційної діяльності в коротко- та довгостроковій перспективі, який би дозволив забезпечити стійкий фінансовий стан, сталий економічний розвиток, нейтралізацію потенційних ризиків і загроз та збільшення ринкової вартості бізнесу. Провідним механізмам досягнення такого фінансового стану та реалізації інноваційного потенціалу є механізм впровадження фінансових інновацій. Однією з таких інновацій є система формування та розміщення фінансових потоків в активах молокопереробних підприємств з урахуванням такої архітектури, яка дозволяє оптимізувати рух та напрями використання фінансових ресурсів та створити необхідні передумови фінансового забезпечення інноваційного розвитку.

Вирішення цієї проблеми можливе за рахунок використання потокових методів управління фінансовими ресурсами, які забезпечують ефективне спрямування та розміщення фінансових потоків в активах молокопереробних підприємств.

Сутність потокової концепції управління фінансовими ресурсами полягає в організації постійного руху різноманітних видів ресурсів, їх перетворення, трансформації у просторі і часі та формуванні достатньої їх кількості для забезпечення фінансової безпеки та реалізації інноваційного потенціалу підприємства. Враховуючи специфіку функціонування молокопереробних підприємств, сезонний характер постачання сировини та нестабільний характер руху фінансових активів, актуальним виступає застосування потокового методичного підходу в системі фінансового менеджменту.

В процесі управління фінансовою діяльністю молокопереробних підприємств має місце ознака прямої залежності результатів господарювання від формування фінансових потоків, адже їх збалансованість взаємозалежна з рівнем ризику їх ліквідності та платоспроможності, стану фінансової безпеки та вартості бізнесу. В свою чергу, стан фінансової безпеки формує потенційні можливості розвитку інноваційної діяльності. Отже, зв'язок рівня фінансової безпеки, потокового методичного підходу до управління діяльністю молокопереробних підприємств та розвитком їхнього інноваційного потенціалу очевидний.

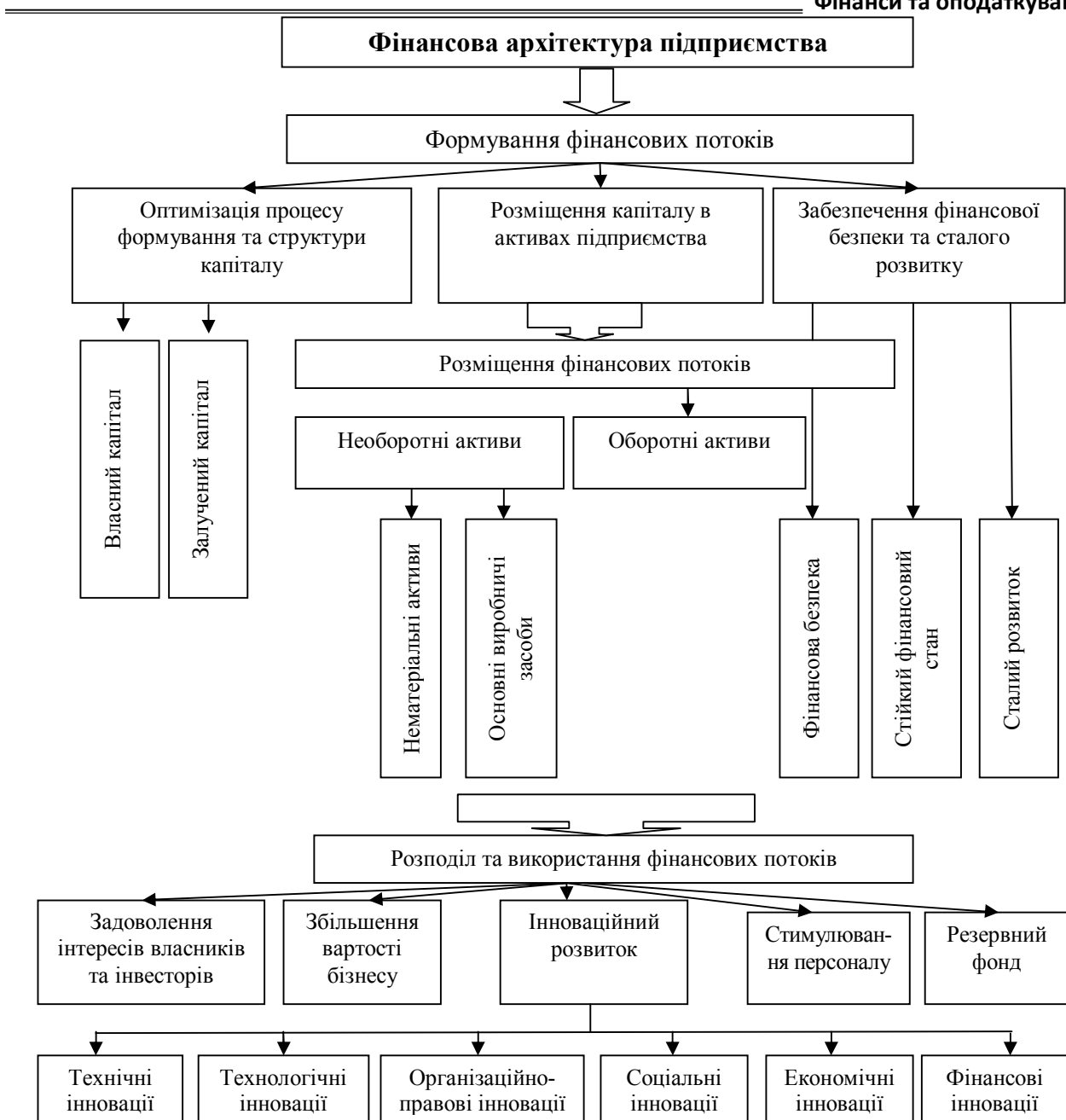

Рис. 1. Схема фінансової архітектури підприємства

Методичну базу оцінки рівня фінансової безпеки архітектури інноваційного розвитку молокопереробних підприємств становить система показників, яка включає:

1) фінансові: показники оцінки ефективності руху фінансових потоків (коефіцієнт руху фінансових потоків, період обороту фінансових потоків, коефіцієнт рентабельності формування фінансових потоків, коефіцієнт співвідношення власних та залучених джерел формування фінансових потоків) [3] та оцінки фінансового стану підприємства (коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт фінансової стабільності, коефіцієнт довго- та короткострокової заборгованості);

2) інноваційні: ступінь зносу основних виробничих засобів, питома вага нематеріальних активів в активах підприємства, коефіцієнт оновлення нематеріальних активів, частка прибутку, спрямована на інноваційний розвиток;

3) економічні: капіталоозброєність, капітало-віддача, коефіцієнт модернізації основного капіталу, темп інфляції, індекс цінового паритету, вартість та структура активів, співвідношення основного і оборотного капіталу;

4) соціальні: кількість спеціалістів, що здійснюють науково-технічну роботу, частка персоналу з вищою освітою та висококваліфікованих працівників.

З урахуванням сучасних концепцій збільшення ринкової вартості підприємства, поряд з системою

Фінанси та оподаткування

загальновідомих фінансових показників оцінювання безпеки фінансової архітектури, в окрему підгрупу слід виділити показники, які характеризують обсяг, структуру, джерела формування та ефективність фінансових потоків. Доповнюючи існуючу низку показників, що визначають рух і результативність

фінансових потоків, та ґрунтуються, в основному, на величині валового фінансового потоку, вважаємо доцільним додати показники, економічною базою розрахунку яких становить обсяг чистого фінансового потоку (табл. 1).

Таблиця 1

Показники оцінки ефективності руху чистого фінансового потоку підприємства

Показники	Методика розрахунку
Коефіцієнт руху чистого фінансового потоку	ф. № 2, код 220/ф. 1, код 640 (гр. 1+гр. 4):2
Період обороту чистого фінансового потоку, днів	365 / коефіцієнт руху чистого фінансового потоку
Коефіцієнт рентабельності чистого фінансового потоку	ф. № 2, код 220 / ф. № 1, код 640 (гр. 3+ гр. 4) : 2
Коефіцієнт рентабельності власних джерел формування чистого фінансового потоку	ф. № 2, код 220 / ф. № 1, код 380+код 430+код 630(гр.3+гр.4):2
Коефіцієнт чистого фінансування (частка чистого фінансового потоку у величині валового фінансового потоку)	ф. № 2, код 220 / ф. № 2, код 350
Коефіцієнт покриття	ф. № 2 код 220 / ф. № 1, код 430 + код 630(гр. 3+гр.4):2

Оцінюючи складові рівні фінансової безпеки, вітчизняні автори окремо виділяють: систему показників фінансової безпеки держави, систему показників фінансової безпеки сільського господарства, фінансову безпеку підприємства. Не зменшуючи теоретичного і методичного значення такого наукового підходу, можна зазначити, що в даній моделі цілком вірно побудована логічна схема взаємодії фінансових індикаторів суб'єктів економічних відносин на різних рівнях. Проте, враховуючи досить складний та інтегрований характер функціонування підприємств АПК, вважаємо зосередження уваги в процесі забезпечення фінансової стійкості лише на галузі сільського господарства досить обмеженим. Агропромисловий сектор є складною сферою економіки, результативність та фінансовий стан якого визначається факторами не тільки окремої сфери, що входить до його складу, але й комплексним синергічним ефектом взаємодії різних ланок АПК: ресурсної сфери, сфер виробництва кінцевого аграрного продукту, сфери переробки та реалізації продуктів харчування. У зв'язку з цим, вважаємо доцільним класифікувати рівні забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств наступним чином: I рівень – фінансова безпека держави; II рівень – фінансова безпека АПК; III рівень – фінансова безпека основних сфер агропромислового комплексу; IV рівень – фінансова безпека окремих галузей та підприємств (рис. 2).

Концепцію забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств необхідно розглядати в контексті формування сталих індикаторів і критеріїв безпеки існування держави, інтегрованого характеру взаємодії сфер і галузей агропромислового виробництва, адже певний рівень безпеки суб'єкта економічних відносин є підґрунтям захищеності та існування суб'єктів інших рівнів. При цьому, синергічний ефект забезпечення фінансової безпеки спрямовується в двох напрямках: стабільні умови та

безпечне середовище діяльності держави створюють передумови ефективного розвитку галузей, комплексів і підприємств, а підвищення рівня фінансової стабільності функціонування підприємства забезпечує зростання показників рівня економічної безпеки та конкурентоспроможності держави.

Висновки. Дослідження, проведені відносно науково-теоретичних засад формування сучасної фінансової архітектури агропромислових підприємств, дозволили обґрунтувати основні напрями її удосконалення задля забезпечення належного рівня безпеки господарської діяльності та створення передумов активного інноваційного розвитку:

- підвищення уваги до базисних фінансових інновацій з боку фінансових менеджерів;
- обґрунтування стратегій фінансового забезпечення;
- оптимальне співвідношення між структурою капіталу та структурою активів, фінансовими потоками та зобов'язаннями підприємства;
- збалансування та синхронізація матеріальних і фінансових потоків в часі, за формами та обсягом;
- узгодженість взаємодії основних елементів системи фінансової архітектури підприємства;
- використання сучасних методик оцінювання рівня безпеки фінансової архітектури підприємства в практиці господарського управління;
- раціональне формування та контроль за рухом фінансових потоків.

Оптимізація фінансової архітектури молокопереробних підприємств є основою забезпечення фінансової безпеки та фінансовою базою зростання темпів інноваційного розвитку як в сфері фінансових відносин підприємств, так і в сферах технічних, технологічних, економічних та соціальних нововведень в АПК.

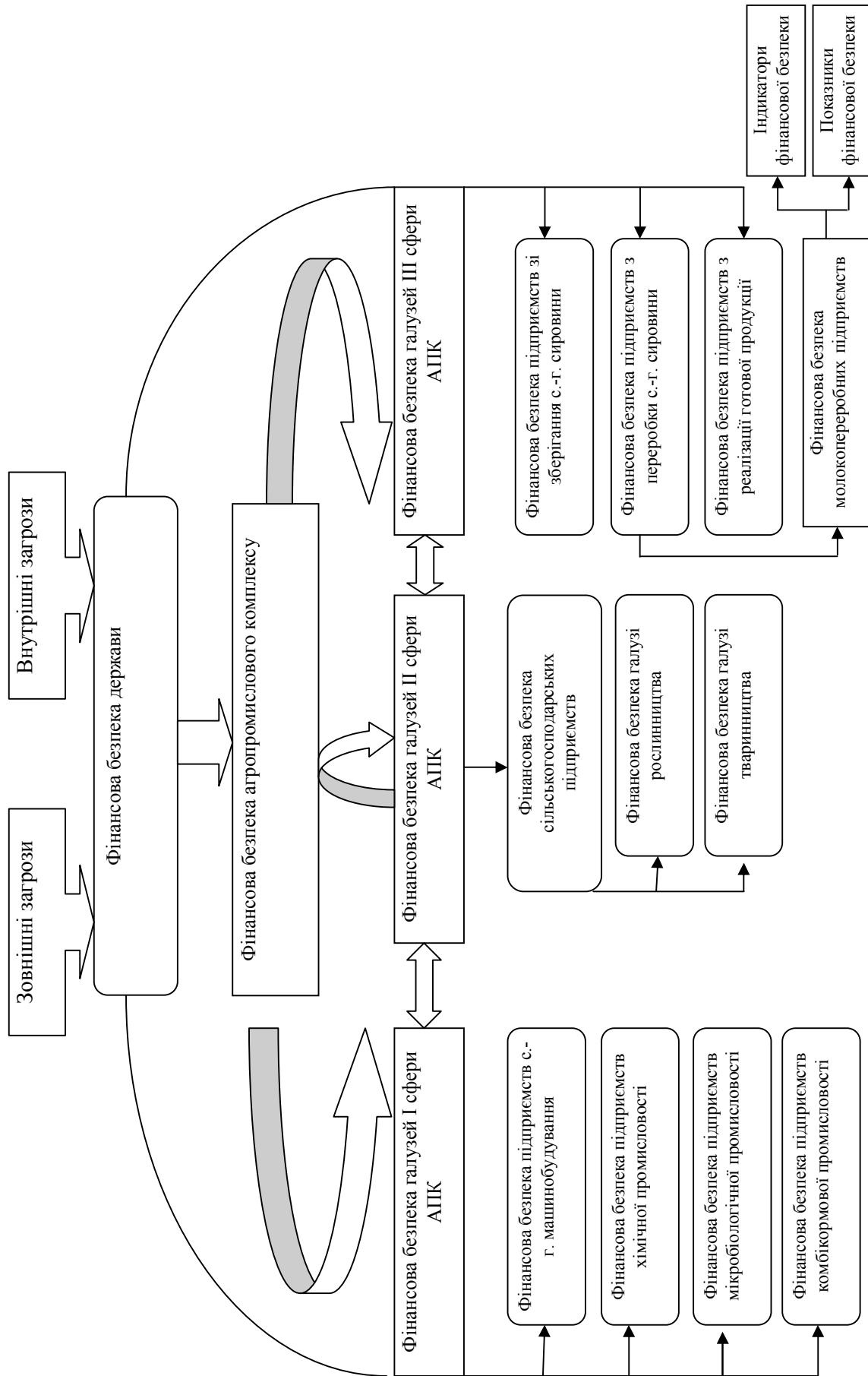

Рис. 2. Рівні формування фінансової безпеки підприємств АПК

4 Список використаних джерел

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.08.2002 р. № 40-IV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

2. *Вожжов А.П.* Про архітектуру фінансового стимулювання економічного зростання / А.П. Вожжов, Е.Л. Гринько // Вісник НБУ. – 2012. - № 5(195). - С. 22–29.

3. *Гришова І.Ю.* Ресурсне забезпечення молокопереробних підприємств в контексті формування обігового капіталу: [монографія] / І.Ю. Гришова. – Херсон, 2011. – 240 с.

4. *Дем'яненко М.Я.* Інституціональне забезпечення реформування сільського господарства / М.Я. Дем'яненко, М.Й. Малік // Актуальні проблеми розвитку регіональних АПК: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (26-27 травня 2011 р.) / відп. ред. Т.В. Божидарнік. – Луцьк: РВВ Луцького національного технічного університету, 2011. – С. 33-34.

5. *Луцишин З.* Сучасна світова фінансова архітектоніка тенденції та суперечності розвитку в умовах глобалізації / З. Луцишин // Економічний часопис – XXI. - 2005. - № 56. - С. 17-22.

6. *Науменкова С.* Формування нової фінансової архітектури: основні питання та можливі виклики для України / С. Науменкова // Вісник НБУ. - 2010. - № 1. - С. 8-13.

7. *Онишко С.В.* Механізм фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.04.01 / Онишко Світлана Василівна. – К, 2004. – 32 с.

8. *Саблук П.Т.* Концептуальні аспекти модернізації аграрного виробництва та розвитку сільських територій в Україні / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2010. - № 8. – С. 3-12.

9. *Саблук П.Т.* Основні напрями розвитку високоефективного агропромислового виробництва в Україні / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2002. – С. 10-13.

10. *Тридід О.М.* Фінансова архітектоніка як узагальнююча характеристика організації взаємодії фінансових потоків / О.М. Тридід, Г.М. Азаренкова // Вісник університету банківської справи Національного банку України. - 2009. - № 1(4). - С. 7-11.

УДК 311:336.012.23

Л.Е. МОМОТЮК

(Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ, Україна)

Статистика державних фінансів та її гармонізація з міжнародними стандартами

Статистика державних фінансів широко використовується для регулювання соціально-економічного становища в суспільстві та аналізу економічних процесів у державі. Глобалізаційні процеси й умови, що висуваються ринковою економікою, вимагають переходу статистики державних фінансів в Україні на міжнародні статистичні стандарти, що і визначає сучасні напрями її реформування.

У статті здійснено аналіз відповідностей системи статистики державних фінансів України міжнародним стандартам, а саме: класифікації доходів бюджету, видатків бюджету, бюджетного дефіциту, фінансування бюджету, державного боргу та системи обліку бюджетних коштів. Обґрунтовано необхідність дотримання принципу порівнянності статистичної інформації з метою зіставності даних про державні фінанси України, порівняно з країнами, статистичні системи яких гармонізовані з Керівництвом зі статистики державних фінансів 2001 року. Це не дає можливості забезпечити порівнянність статистичної інформації про фінансовий стан України, викривлення інформації щодо платоспроможності та інвестиційної привабливості держави.

Ключові слова: статистика державних фінансів, міжнародні стандарти, гармонізація, бюджетна класифікація державний сектор.

Л.Е.МОМОТЮК

(Національная академия статистики, учета и аудита, г. Киев, Украина)

Статистика государственных финансов и ее гармонизация с международными стандартами

Статистика государственных финансов широко используется для регулирования социально-экономического положения в обществе и анализа экономических процессов в государстве. Глобализационные процессы и условия, которые выдвигаются рыночной экономикой, требуют перехода статистики государственных финансов в Украине на международные статистические стандарты, чем и определяются современные направления ее реформирования.